

GÖTEBORGS UNIVERSITET

”Att vi förstår varandra, det räcker”

*En studie om muslimska flickors möjligheter till delaktighet och kunskap inom
ämnet idrott och hälsa*

Fredrik Hasselborg

Inriktning/specialisering/LAU370

Handledare: Pia Nykänen

Examinator: Agneta Simeonsdotter

Rapportnummer: HT09 -2611-020

Abstract

Examensarbete inom lärarutbildningen

Titel: *Att vi förstår varandra, det räcker.* En studie om muslimska flickors möjlighet till delaktighet och kunskap inom ämnet idrott och hälsa.

Författare: Fredrik Hasselborg

Termin och år: Hötterminen 2009

Kursansvarig institution: Sociologiska institutionen

Handledare: Pia Nykänen

Examinator: Agneta Simeonsdotter

Rapportnummer: HT09-2611-020

Nyckelord: Islam, Muslimska flickor, Idrott och hälsa, Delaktighet

Syftet med denna studie är att belysa några muslimska flickors syn på deltagande och kunskapsobjektet inom ämnet idrott och hälsa, samt om undervisningen är utformad så att dessa flickor kan tillgodogöra sig den kunskap och delaktighet på samma villkor som övriga elever. Jag har använt mig av kvalitativa intervjuer för att nå fram till flickornas subjektiva åsikter kring ämnet. Sammanlagt har sex flickor i åldrarna 14- till 17 år intervjuats. Genom intervjuer och tidigare forskning har jag kommit fram till att flickorna uppskattar ämnet och tycker att den kunskap som förmedlas är adekvat för deras utbildning och som personlig erfarenhet för framtiden. De problem som uppstår handlar om oviljan att visa sig naken inför andra och hänförs till religionen. Utformningen av ämnet gör det möjligt för flickorna att delta och tillgodogöra sig kunskapen men stor vikt bör läggas vid lärarens personliga lämplighet och där är en öppenhet och respekt för andra kulturer viktiga aspekter. Studien visar på de krav som ställs på lärare i och med att en allt mer mångkulturell befolkning ökar betydelsen för hur vi klarar av att interagera med elever för att skapa ett bra pedagogiskt klimat i våra skolor.

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
2. Syfte och problemformulering	5
2.1 Syfte	5
2.2 Frågeställningar	5
3. Bakgrund	5
3.1 Föreställningar om problemet, finns det ett problem?	5
3.2 Islam och synen på motion och kroppen	5
3.3 Debatten i det offentliga rummet	6
3.4 Hur förmedlas muslimen?	7
3.5 Muslimska flickors idrottsutövande på fritiden	8
3.6 Internationella studier	8
3.7 Lärarens roll som pedagog	9
4. Ämnesmålen inom idrott och hälsa	10
4.1 Grundskolan	10
4.2 Gymnasial nivå	10
5. Teori	11
5.1 Social kategorisering	11
5.2 Stämpling och stigma	12
6. Metod och tillvägagångssätt	12
6.1 Val av metod	12
6.2 Urval	12
6.3 Avgränsningar	13
6.4 Tillvägagångssätt	13
6.5 Etiska reflektioner	13
6.6 Studiens trovärdighet	14
7. Resultat	15
7.1 Presentation av intervjupersonerna	15
7.2 Elevernas tankar och känslor för idrott och hälsa som skolämne	15
7.3 Ämnets betydelse för eleverna	16
7.4 Idrottslig aktivitet på fritiden	17
7.5 Vad lär man sig på idrottslektionerna	18
7.6 Hur mycket utrymme ska dans ges på skolan	19
7.7 Simning i skolans regi	20
7.8 Friluftsliv och orientering	21
7.9 Idrott och teori	21
7.10 Klassrumssituationen	22
7.11 Lärarnas betydelse	23
8. Diskussion	24
8.1 Finns det en skillnad?	24
8.2 Likvärdiga möjligheter	26
9. Slutsats	28
10. Referenser	29
11. Bilaga	31

1. Inledning

Under min verksamhetsförlagda del i lärarutbildningen mot idrott och hälsa har jag i första hand mött elever som har sitt ursprung i Sverige med svenska föräldrar och det har på dessa skolor varit få elever med annan härkomst. Under uppföljningsseminarier har jag ofta fått höra av klasskamrater att på deras skolor så har man haft problem med att motivera alla elever till delaktighet inom ämnet idrott och hälsa. Många gånger representeras dessa elever av dem som har en annan härkomst och i synnerhet muslimska flickor. Jag själv har aldrig stött på detta problem, utan de muslimska flickor jag undervisar har deltagit i samma utsträckning som övriga elever. Det faktum att många belyser det som ett problem med deltagande inom denna specifika grupp ställer mig frågande till vad som gör att detta problem uppstår och om den svenska skolan verkligen är en skola för alla som läroplanen säger att den ska vara. De diskussioner som förs kollegor och studenter emellan handlar uteslutande om tillgången på separata duschar och om huruvida dessa elever kan medverka på badundervisning eller inte. Dessa problem bagatelliseras som att det inte är en stor grej och att eleverna borde kunna bortse från problemen med nakenhet för att tillgodogöra sig undervisningen bättre.

Jag är lite rädd att man fastnar i just dessa två fack som handlar om nakenhet när man belyser problemet. Jag ser detta som mer logistiska problem som går att ordna om man som lärare väljer att se till sina elevers bästa och tar ställning i frågan, vad kan jag göra för att underlätta medverkan för dessa elever? Om man ser till ämnet i stort, det som skall genomsyra hela undervisningen, det vill säga att jag som lärare ska hjälpa eleverna till kunskap som skall ge dem möjlighet att uppnå livslång hälsa, kan jag inte utgå från en standardiserad mall som skall fungera oavsett skola och elever. Är kunskapen inom ämnet något som eleverna vet om eller tror de att det som händer på lektionerna stannar på lektionerna utan att de tar med det i framtiden? Jag är inte säker på att alla elever förstår syftet med idrott och hälsa och hur det finns ett samband mellan ämnet och det vuxna liv de har framför sig.

I och med den fortsatta invandringen till Sverige av personer från olika områden i världen ökar landets andel av befolkning som är muslimskt troende (www.scb.se 2009-12-08). Ju mer mångkulturell vår befolkning är desto viktigare är att vi har en gemensam respekt gentemot varandra som bygger på förståelse för varandra och de kulturer vi representerar eller har anknytning till. Den forskning som bedrivs idag kring ämnet i Sverige kommer framförallt ifrån studenter som undersöker detta från olika synvinklar beroende på intresse och problembild. För mig som blivande lärare i idrott och hälsa är det viktigt att kunna förstå den muslimska delen av eleverna och deras förhållande till det ämne jag har som uppdrag att utbilda den unga befolkningen i.

2. Syfte och problemformulering

2.1 Syfte

Syftet med mitt examensarbete är två: (1) att undersöka om det finns en skillnad och vad den i så fall är mellan olika muslimska flickors syn på ämnet idrott och hälsa, delaktighet och kunskapsobjektet inom det. (2) Har dessa flickor likvärdiga möjligheter att tillgodogöra sig kunskap och aktivitet inom ämnet som sina ”svenska” klasskamrater?

2.2 Frågeställningar

- Hur ser muslimska flickor på kunskapsobjektet inom idrott och hälsa?
- Upplever dessa flickor att undervisningen i idrott och hälsa ger dem något?
- Finns det en skillnad mellan deras tankar om ämnet och vad som *påstås* som deras tankar som grupp om ämnet?

3. Bakgrund

I detta kapitel kommer jag att presentera bakgrundsfakta som kan belysa mina frågeställningar från olika håll, detta för att skapa en så pass övergripande bild av det eventuella problemområdet som möjligt. I den första delen presenteras mina erfarenheter och tankar kring detta och de senare avsnitten är redovisningar av andra personers tyckande i dessa frågor utan min subjektiva åsikt. Personliga erfarenheter, andras tyckande samt vad forskningen säger är alltså samtliga integrerade i detta avsnitt.

3.1 Föreställningar om problemet, finns det ett problem?

Mina erfarenheter från den verksamhetsförlagda utbildningen i lärarprogrammet och vikariat angående lärares syn på muslimska tjejer och idrott är inte positiv. De flesta uttrycker att dessa flickor är negativt inställda till undervisningen i idrott och hälsa i större utsträckning än övriga elever. Problemet koncentreras framförallt kring frågor om begränsningar som uppkommer av religiösa och kulturella motstånd till den undervisning som bedrivs av skolan. Jag hade som föreställning innan denna studie att dessa åsikter även skulle finnas utanför skolans område och att det skulle finnas spaltmeter skrivet på svenska dagstidningars debattsidor om detta ”problem” som skiljer sig från det som anses normalt. Under min studie visade det sig att det inte finns speciellt mycket negativt skrivet om detta utan istället är det debattartiklar och ledare i tidningar som handlar om rättigheterna för dessa muslimska flickor som dominerar. Jag vet inte om det har att göra med en vilja att vara politiskt korrekt offentligt eller inte sticka ut med sina privata åsikter som gör att denna diskurs (det vill säga, den som beskrevs i styckets inledning) inte kommer fram i nyhetsflödet men någonstans så försvinner dessa åsikter i media. I den följande texten har jag sammanfattat studier och fakta från litteratur som på olika sätt belyser problembilden jag valt att koncentrera mig kring samt en sammanfattning av kursplanen i idrott och hälsa som är betygsgrundande för alla elever på svenska skolor.

3.2 Islam och synen på motion och kroppen

Islam är världens nästa största religion med cirka en miljard troende världen runt. I Europa har religionen funnits sedan början av 700 e.kr talet och idag finns den största andelen muslimer i Europa i området kring forna Jugoslavien (Roald 2005:15-16). Islam är en religion som bygger på skrifter i Koranen och haditherna eller på tolkningar från dessa källor. Betydelsen av Islam är idag efter översättning och tolkning av profeten Muhammeds ord, att

underkasta sig guds (Allahs) vilja för att få fred. Islam är en religion där tolkningsutrymmet lett de islamskt troende världen över till väldigt olika uppfattningar kring religionen utifrån samhällsklass, kön och etnicitet. Roald (2005:18) menar att detta fenomen är en vittnesbörd på religionens stora flexibla budskap. Denna flexibilitet försvårar uttrycket muslimsk kultur; att det skulle finnas en kultur som alla muslimer står för tror Gullestad (2002 i Roald 2005:23) inte på utan hon anser att kulturen är ”tolkningsramar som man tänker, argumenterar och handlar utifrån”. I och med att religionen är så pass utspridd världen över ser dessa ramar olika ut på olika platser. Roald (2005:23) tolkar Gullestads definition som att religionen, politik, sociala och ekonomiska förhållanden påverkar de kulturella uttrycken som anses som muslimska. Nya islamska västerländska tolkningar strider idag för att de gamla patriarkala könsmonster som förekommer i islam ska klassas som kulturella uttryck istället för religiösa (Roald 2005:24).

Islam är en religion som har sitt säte i starkt patriarkala samhällen och de tolkningar som är gjorda av islam under århundraden har förstärkt denna maktstruktur istället för att öppna upp samhället mellan kvinnor och män, rika och fattiga (Otterbeck 2000:48) (Roald 2005:165). Islam kan framställas som konservativt och bakåtsträvande jämfört med det västerländska levnadssätt som råder i Sverige och övriga västvärlden. Att det skulle finnas ett motstånd mot rörelse och hälsa är däremot fel, tvärtom så förespråkar islam omhändertagande av kroppen för att kunna utföra den rituella bönestunden tre till fem gånger per dag. Samtidigt uppmanar den till tvagning för renlighet och förebyggande utav kroppsodörer (Otterbeck 2000:58). Däremot finns det regler som motverkar eller försvårar att i skolan utföra dessa uppmaningar genom ämnet idrott och hälsa. När man idrottar har man mer åtsittande kläder som stramar och visar kroppsformer vilket kan tolkas som negativt eftersom man skall täcka sina kroppar så att det andra könets lustar inte väcks (Otterbeck 2000:48). Det ses även som en synd att visa sig naken inför varandra, det spelar ingen roll om det är för vänner eller familj, det skall inte förekomma. Därför kan det uppstå problem vid ombyte och duschning efter idrottslektionerna. Dessa argument och skäl är bra för en lärare i idrott och hälsa att känna till då det kan förenkla kommunikationen mellan en lärare och elever samt mellan lärare och föräldrar. Det är skolans ansvar att förklara vad idrotten syftar till, att det inte är ett forum för nakenhet och lustar utan att den verkligen har sin grund i hälsofrämjandet och elevernas välmående. Problemen med duschning går även det att lösa genom enkla investeringar från skolan i form av duschdraperier eller liknande (Otterbeck 2000:49). Just dessa kritiska moment byggs det myter om, myter så som att barnen lär sig att ha sex och tvingas till att se på pornografiska filmer i skolan och att lärare visar sina könsorgan på biologitimen. Dessa myter kan vara väldigt svåra för läraren att verkligen ta bort och även om man skulle lyckas kan dessa myter på något sätt bekräftas, inte genom att faktiskt hända utan att små händelser blossas upp till sanningar som bekräftar myterna och föreställningarna (Otterbeck 2000:109).

3.3 Debatten i det offentliga rummet

Moderaten Lars Hjertén skrev i interpellation 2001/02:462 till skolministern Tomas Östros en redogörelse för sin rädsla att muslimska flickor inte kan tillgodogöra sig den obligatoriska undervisningen de skall få i skolan på grund av kulturella traditioner. Hjertén såg det som ett hot mot flickornas integrering i skolan samt deras hälsa, både på kort sikt då han hävdar att dessa flickor har den sämsta konditionen i sin årsgrupp samt även för hälsan senare i livet. Hjertén anser att när denna grupp ställer sig på sidan av lektionen från övriga klasskamrater så ökar de samtidigt avståndet mellan sin egen grupp och de andra, med andra ord en ökad självvald segregering. Att denna segregering ses som självvald kan diskuteras, Hjertén belyser inte de sociala faktorer som påverkar i form av grupptillhörighet och acceptans från de man har närmast sig. Östros anser att problemet måste ses i en större kontext än vad som

framkommer i den ovannämnda interpellationen där fler faktorer kan tas till grund för att göra antaganden och bedömningar.

SIS *Sveriges Islamiska skolor* är en intresseorganisation som bedriver friskolor med muslimsk inriktning. Dessa driver idag sammanlagt sex skolor i Stockholm, Göteborg, Uppsala, Örebro och Växjö. Dessa skolor lyder under den svenska skollagen och undervisningen och värdegrunden tillämpas på samma sätt som övriga skolor i landet (www.islamiskaskolor.se 2009-12-06). Under våren 2009 har folkpartiet och styrelsen för SIS debatterat muslimska friskolors verksamhet och lämplighet. På Sveriges Televisions internetsida för debatter skriver 2009-03-24 Christer Nylander som jag förstår det att de muslimska friskolorna inte delar den svenska värdegrunden och detta eftersom de egentligen drivs av grupper som motarbetar demokratin. Efter att en skola i Örebro som tillhör SIS mottagit en donation från ett bolag i Saudiarabien förra året så anser Nylander att religiösa friskolor motar bidrag från organisationer som är emot demokrati och emot människors lika värde. För att få bukt med detta problem föreslår Nylander att varje skola som mottager en stor donation skall anmäla detta till skolverket som då skall utföra en noggrann granskning av skolan i fråga. Grunden till detta problem skall enligt Nylander vara att ”huvudmännen bakom dessa skolor inte delar de värderingar som präglar den svenska skolan” (www.svt.se 2009-12-06).

SIS svarade på Nylanders artikel sex dagar efteråt genom ordförande Abdirisak Waberi. Waberi anser att Nylander och folkpartiet är rasistiska och bedriver en kampanj emot SIS på felaktiga grunder. Waberi skriver att SIS välkomnar inspektioner på deras skolor för att garantera att skattebetalarnas pengar används för att tillgodose elevernas behov och att detta görs genom att följa de riktlinjer som finns från Skolverket (www.svt.se 2009-12-06).

Den 31 maj 2009 gick skolminister Jan Björklund (fp) och integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni in i debatten kring Islam och den svenska skolan i DN debatt. Författarna baserar sina åsikter på studier från Stockholms universitet om elevers medverkande på lektionstimmar i skolan och under rubriken ”Slut med befrielse från skolans sexundervisning” debatterar de kring problem mellan skolan och religionen. Björklund och Sabuni anser att de muslimska flickorna blir berövade rätten att kunna tillgodogöra sig undervisningen i idrott, religion och biologi när föräldrarna har rätt att kräva lektionsbefriande på grund av religion. Björklund och Sabuni avser att avskaffa rätten till lektionsbefriande från obligatoriska ämnen och på så sätt ta ett viktigt steg mot ett jämställdare Sverige (www.dn.se/debatt 2009-12-06).

Ovan ser vi utdrag från debatter förda av folkvalda och individer som sitter på förtroendeuppdrag och är verksamma inom ämnesområdet. Samtidigt finns det en ”dold” debatt som kanske på ett tydligare sätt visar åsikter hos folket och denna hittas inte i debattartiklar och insändare i tidningar utan går istället att läsa på olika forum på Internet. Att sammanfatta dessa forum går inte då åsikterna ändras varje dag. Jag kommer inte att redovisa de tolkningar jag gör utav denna debatt och inte heller ta med de tankar som uppstått under den läsningen i denna uppsats utan vill endast informera läsaren om övriga källor till diskussion om ämnet.

3.4 Hur förmedlas ”muslimen”?

När diskussioner förs, i hemmet, på jobbet eller i media, om muslimska flickor och deras problem kring ämnet idrott och hälsa pratar man ofta om dem som att det skulle vara en allmängiltig sak för alla muslimska flickor. Många bortser från det faktum att det faktiskt finns en stor variation i denna grupp. Alla väljer hur man vill tolka sin religion precis som

kristna väljer att utöva den kristna tron eller inte men ändå kallar sig för kristna. Leo (2008:34) menar att problemet ligger i att när en konflikt som hänvisas till en religion uppstår pratar och refererar man kring och till religionen. Detta gör att den som hör eller ser problemet, sprider detta automatiskt som något som gäller alla som är muslimer, oavsett hur integrerade de är, hur utövande de är i sin religion och så vidare. En muslim är i slutändan alltid en muslim och därför dras alla över en kam i debatten (Leo 2008:34)

Diskursen som kännetecknar det svenska samhället blir extra tydlig i media, där åsikter sätts på papper och i etern och fördomar uppmärksammas. Tydligt är att media skildrar händelser ur ett västerländskt perspektiv och i och med de terroristattentat som utförts sedan början av 2000-talet så har bevakningen i media ökat kring "oroligheter" utförda av muslimska fundamentalister i västvärlden och i mellanöstern. Till största del är detta negativa reportage som gett oss en bild av en värld vi annars inte vet mycket om. Konsekvenserna av detta har blivit en klassificering i media där "muslim" blir synonymt med en hel personlighet och identitet som är negativt laddad (Leo 2008:34). Detta i motsats till kristna i västvärlden där religionen bara ses som en del i en större personlighet som omfattar nationalitet, religion, utbildning, hudfärg och personlighet. Den muslimska identiteten blir alltså inte framställd lika komplex som den kristna utan är mer enkelspårig vilket kan leda och ibland leder till en stigmatisering av individer från samma religion (Leo 2008:34).

3.5 Muslimska flickors attityder till idrottsutövande i skolan och under fritiden.

Muslimska flickor kan precis som de kristna flickorna vara mer eller mindre intresserade av idrott, de senaste åren har ett flertal studier gjorts i Sverige i detta ämne och resultaten som presenteras ger en mångfacetterad bild av utövande och deltagande. Många muslimska flickor vill vara aktiva inom idrott, speciellt i lagidrotter som basket och fotboll (Eriksson 2009:29). Dessa flickor vill alltså vara aktiva, anledningen till att de inte är aktiva är att de ser ett problem med att komma in i idrottsföreningar. Problemet med att få med dessa flickor har två grunder, det ena är avsaknaden av föreningsidrott i hemlandet och den andra delen är idrottsföreningarnas tillkortakommande i försöken att få med dessa flickor (Eriksson 2009:29). Samtidigt finns studier som visar att 18-åriga muslimska flickor inte alls är intresserade av organiserat idrottsutövande utan de sägs prioritera skola, vänner och familj före idrottsutövande (Wernberg 2009:29). Enda anledningen som skulle få flickor i denna studie att aktivt utöva idrott är om kroppen skulle förändras betydligt efter eventuella graviditeter. Det gemensamma för dessa två studier är att ingen av flickorna hänvisar till kulturella orsaker i sitt ställningstagande för eller emot ett aktivt idrottsutövande.

3.6 Internationella studier

Även internationellt har forskare studerat om det finns skillnader mellan muslimska flickor och kristna inom skolan. I Libanon som är ett land med både kristna och muslimer har man gjort en stor undersökning om ålder, kön, religion och utbildning för att jämföra skillnader i utbildningsnivå kopplat till religion. Hajj och Panizza (2006:20) har utfört en studie utifrån de 290 000 personer som varit delaktiga i undersökningen. Slutsatserna som drogs var att muslimska flickor inte på något sätt var tvungna att prioritera bort utbildning i större utsträckning än de kristna flickorna. De skillnaderna som uppmärksammades var att flickor i allmänhet presterar bättre än pojkar under skoltiden och når längre i sin utbildning. Forskningen preciserade inte specifikt idrottsundervisningen men hade de muslimska flickornas deltagande varit signifikant lägre i idrott än de kristnas hade detta synts på resultatet.

Dagas och Benn (2006:21-38) har utfört en studie om konflikter mellan muslimska elever, i största utsträckning flickorna, och idrottsundervisning i skolan. De har jämfört den obligatoriska idrottsundervisningen i Grekland och Storbritannien i åldrarna 15 till 21 år. I Grekland fanns det inga problem med interaktionen mellan den islamska religionen och idrottsämnet i skolan. Eleverna har en klar bild av kunskapsobjektet inom ämnet och ser egenvinningen ämnet ger dem under resten av livet. I Storbritannien däremot visade man på svårigheter att få deltagande av muslimska elever i idrottsämnet, problemet sägs ligga i gemensam undervisning för pojkar och flickor och bad och ombyte tillsammans med andra. Kunskapsobjektet står inte över de traditioner och värderingar religionen inger och detta gör att ämnet får stå tillbaka för religionsutövandet. Skillnaderna på muslimerna länderna emellan har sin grund i att man i Grekland har assimilerats i ursprungsbefolkningen medan man i Storbritannien, som har starka invandrargrupper från Pakistan och Bangladesh, söker efter en integrering mot det brittiska samhället där fri religionsutövning skall råda och berika samhället.

3.7 Lärarens roll som pedagog

Oavsett om problemet med frånvaro av muslimska flickor på lektionerna i idrott och hälsa är närvarande har läraren en viktig uppgift att genom inspiration aktivera eleverna till rörelser, reflektion och kunnande inom idrott och hälsa. Diskursen i samhället sägs bygga på en kristen grundsyn och det anses som det normala (Leo 2008:34) och det är enligt somliga utgångspunkten för hur vi agerar i vårt dagliga liv och i möten mellan människor.

Skolan i Sverige har som ledord ”en skola för alla”, en skola som skall ta hänsyn till allas behov oavsett fysisk förmåga och härkomst (www.skolverket.se 2009-12-01) För att skolan skall vara ”en skola för alla” behöver lärare göra sitt yttersta för att bemöta varje elevs specifika behov för att ge dem en så bra möjlighet till lärande som det bara går. Att bemöta elever från andra kulturer med en annan värdegrund och andra perspektiv ställer höga krav på kunnande blandat med social kompetens hos läraren. Som lärare för elever med muslimsk bakgrund är det viktigt att vara påläst och kunnig inom islam och den vardag de eleverna lever i och får sina värderingar ifrån (Isaksson och Lundberg 1999:43). Detta gäller för övrigt för lärare med avseende på alla religioner. Om man har kunskap inom ämnet är det lättare att förstå elevernas eventuella problem på samma sätt som man mer automatiskt förstår problem som kan uppstå med elever som är uppväxta med kristen kultur och värdegrund. Att som lärare förstå uppkomst och bakomliggande orsaker till eventuella problem gör att man lättare kan bemöta motgångarna och gå runt hinder för att bedriva en givande undervisning. Isaksson och Lundberg (1999:43) skriver i sin studie om *muslimska flickor och svensk skolidrott* att en öppen människosyn och ett öppet bemötande av olika levnadssätt främjar interaktionen mellan elever och lärare, detta leder till en bättre pedagogisk verksamhet för båda parterna.

Att göra grundläggande skillnader i mötet med elever på grund av deras ursprung är både tjänstefel och oprofessionellt. Alla elever har rätt till att bemötas som de barn eller ungdomar de är. Som lärare bör man lära känna eleven och dennes särart i form av begränsningar och utrymme att utvecklas i, oavsett muslim, kristen eller annan bakgrund (Isaksson och Lundberg 1999:34). Som lärare i idrott och hälsa har man ofta många klasser vilket betyder många elever, att ”lära känna” varenda en av dessa elever är förstås en mycket svår uppgift men att på något sätt förbereda sig på mötet med eleverna och vara öppen i mötet kan inge ett förtroende mellan den enskilda eleven och läraren (Otterbeck 2000:34).

Johansson och Jonsson (2009:4-50) har gjort studier kring idrottslärares uppfattning kring idrott och religion i den svenska skolan. Generellt ser lärarna inget problem i interaktionen

mellan religion och idrott, de få problem som finns anser de vara ovidkommande och bagatellartade. Dessa begränsningar på grund av religiösa skäl med deltagande säger lärarna att man kan lösa med enkla medel utan att det behöver bli en större diskussion eller åsiktsskiljaktigheter. Så långt känner man att lärarna inte ser problem som närvarande, men längre in i studien ändras uppfattningarna hos de studerade. De problem som uppstår grundar sig i att eleverna, oftast flickorna, inte kan delta i undervisningen på grund av religiösa traditioner. Beslutet att inte delta i undervisningen är även starkt förankrat hemma hos föräldrarna vilket gör det svårt för eleverna att bryta mönstret. Vissa av lärarna tycker att då det oftast är de muslimska eleverna som orsakar problem skall dessa anpassa sig till svenska skolan, det vill indirekt säga att deras kultur och traditioner inte passar in i undervisningen (Johansson och Jonsson 2009:4-50).

Samtidigt pekar andra studier på att det inte finns några specifika konflikter mellan hemmet och skolundervisningen hos muslimska flickor. De påtryckningar som finns från religionen om att till exempel inte simma och visa sig avklädda för pojkar kommer från eleverna själva och deras syn på religionen, inte från föräldrarnas påtryckningar (Reutherborg och Åbinger 2009:35). Problemet med nakenhet vid duschning och bad är lika stort bland ”svenska” flickor som hos de muslimska och detta grundar sig till största del i oviljan att visa sig naken inför andra med det kroppsideal som finns i dagens samhälle (Reutherborg och Åbinger 2009:34).

4. Ämnesmålen i idrott och hälsa

4.1 Grundskolan

I grundskolan är ämnet uppbyggt kring en kurs, idrott och hälsa, denna kurs syftar till att ge en grundkunskap inom olika delar av hälsokunskap där fysisk-, psykisk-, och social förmåga är ledorden tillsammans med uttrycket *positiv självbild*. Eleverna skall lära sig att själva se, välja och värdera aktiviteter och bedöma dem utifrån ett hälsoperspektiv. Eleverna skall även ges en insyn i dans och idrottslig aktivitet hos andra kulturer. När eleverna slutar årskurs 9 finns sju uppnåendemål uppsatta, dessa är följande:

Eleverna skall

- förstå samband mellan mat, motion och hälsa, och kunna tillämpa kunskaper i ergonomi i vardagliga sammanhang.
- Kunna delta i lek, dans, idrott och andra aktiviteter och kunna utföra lämpliga rörelseuppgifter.
- Kunna forma och genomföra aktiviteter för egen motion.
- Kunna orientera sig i okända marker genom att använda olika hjälpmedel samt kunna planera och genomföra vistelser i naturen under olika årstider.
- Kunna hantera nödsituationer i och vid vatten.
- Ha kunskaper i livräddande förstahjälpen.
- Ha kunskaper i vanliga rörelseaktiviteter och hur de kan bedrivas på ett säkert sätt.

4.2 Gymnasial nivå

Idrott och hälsa på gymnasiet är uppdelat i tre kurser, Idrott och hälsa A, Idrott och hälsa B samt Ergonomi. Av dessa kurser är idrott och hälsa A en obligatorisk kurs och räknas som ett kärnämne i dagens skola och skall bygga vidare på de kunskaper som eleverna skall ha inhämtat under åren i grundskolan. Ämnet syftar till att utveckla den fysiska-, psykiska- och sociala förmågan hos eleverna. Den skall ge dem kunskap om hur den egna livsstilen påverkar

egenhälsan och även i det längre perspektivet kunna se vilka faktorer som påverkar den fysiska, psykiska- och sociala hälsan. Ämnet syftar även till att eleverna skall bli miljö- och hälsomedvetna och ta med det till senare delar av livet för att aktivt kunna ta ställning till sådana frågor i arbetslivet och i samhället. Kursen har förutom de ovannämnda syftena även strävansmål, många av dessa är liknande de syften jag nämnt men vidare tar man även upp att eleven skall få hjälp att utveckla en hälsosam självbild och få en god kroppsuppfattning. Eleverna ska lära sig att i grupp planera, genomföra och utvärdera fysisk aktivitet. Eleven skall även kunna utforma arbetsplatser och produkter som anpassas för människans förutsättningar.

Ämnets karaktär:

- Belysa andra kulturers synsätt och rörelsemönster.
- Anknyta till de starka svenska kulturella traditioner som innebär vistelse i naturen för rekreation.
- Etik och moral i samband med idrott.
- Livräddning och förstahjälpen.

5. Teori

Under min studie har jag uppmärksammat att de flesta problem inom ämnet som uppstår handlar om avvikande och normaliseringar. Därför har jag valt att här nedan presentera två teorier som behandlar detta område, dessa har hjälpt mig att förstå uppkomst av eventuella problem och de utmaningar de muslimska flickorna ställs inför.

5.1 Social kategorisering

Den sociala kategoriseringen är en mekanism i samhället som placerar individer i sociala fack för att skapa struktur i vardagen och göra omvärlden begriplig. Placeringen tillskriver även personerna i gruppen vissa egenskaper som uppfattas som vanliga och naturligt förekommande inom gruppen (Goffman 2007:11). Dessa strukturer är under ständig förvandling, olika indelningar kommer och går och deras aktualitet styrs av nyhetsflöde och händelser som påverkar den stora massan. En individ placerar inte sig själv i en kategori utan det är omgivningens sätt att se en som avgör vilket fack man ingår i. Även om personer inte känner sig hemma i sin sociala kategori tillhör man den så länge omgivningens subjektiva uppfattning placerar dem där (Svensson 1998 i Abbasi 2007:13). Goffman (2007:12) beskriver att man i mötet med en person från en specifik grupp utan problem kan umgås/samexistera utan att man tänker på sina förutfattade meningar om personen knutna till gruppen. Problemet är att man samtidigt inte lär känna personen utan man utgår omedvetet från de föreställningar man har om personen. Det är först när våra förväntningar sätts på prov och besannas eller förkastas som vi reflekterar över vår faktiska placering av personen i fråga till en specifik grupp. Den identitet som den bemötta personen har i ett liknande möte kallar Goffman för *virtuell social identitet*.

En människas personliga identitet och dess utveckling kan påverkas av denna kategorisering. Att bli bemött utefter vad som förväntas av en person utifrån dennes sociala kategori är vanligt förekommande och då bortses ens personlighet och unikheter. Detta kan leda till att man faller in i de stereotypiseringar som definierar en grupp (Ålund 1997 i Abbasi 2007:13). Denna process kan ses som en självuppfyllande profetia då det är svårt att agera annorlunda än vad samhället förväntar sig av en.

5.2 Stämpling och Stigma

Samhällets norm bestämmer vad som är det normala och i Sverige råder det en västerländsk norm med grund i den protestantiska delen av kristendom. När ett socialt beteende faller utanför den norm som majoriteten av samhällsmedborgarna lever efter så anses detta avvikande och annorlunda. Detta visar på den maktstruktur som råder där det avvikande är i underläge och normens definiering sätts av dem som är i majoritet. Stämpling eller stigmatisering är de sammanfattande orden som uttrycker denna process i samhället. Man kan fråga sig om det är så att det är en individuell frihet att följa de kulturella normer som finns eller är det ett måste för att accepteras som individ? (Post i Moller Okin 2006:81).

Normer och stigma kan även sättas efter personliga attribut som är kroppsliga samt efter karaktär i form av personlig historik (sjukdom, arbete och livsstil). Den sista kategorin är så kallad tribala stigma och utgår ifrån nationalitet, etnicitet och religion. Det är bara små inslag i personers hela identitet som faller avgörande om och i vilken grad stämplingen görs, i övrigt kan dessa personer passa in i den sociala normen. Anledningen till att stämplingen görs anser Goffman (2007:15) vara att de byggs upp för att förklara personers underlägsenhet och samtidigt övertyga skaparna om deras suveränitet som sociala varelser.

Stämplingen gör det svårt för personer som anses tribalt, kroppligt eller karaktärsmissigt avvikande att leva ett liv där de själva bestämmer sina egna begränsningar och möjligheter. Personer som blir stämplade kan försöka dölja dessa för att bättre smälta in i vardagen och samhället men oftast måste man acceptera stämplingen och försöka leva med den (Goffman 2007:14). Dessa personer fokuserar enbart på den egenskapen hos dem som skapar stämplingen, de bortser oftast från de egenskaper de har som inte skapar problemet. Att sedan försöka motverka stämplingen genom att spela en roll som är motsats till orsaken av stigmatiseringen berikar inte personen utan blir istället en charad för medmänniskorna med varierande utgång (Goffman 2007:25)

6. Metod och tillvägagångssätt

6.1 Val av metod

Mot bakgrund av studiens syfte och frågeställningar har en kvalitativ metod med halvstrukturerad forskningsintervju valts. Denna metod är lämplig då man har som syfte att ta del av de intervjuades livsvärld samt fånga deras personliga reflektioner och beskrivningar av deras upplevelser. Metoden ställer krav på intervjuaren att kunna föra samtalet vidare då frågorna inte har en fastställd ordning utan de passas in i samtalet när det verkar lämpligt (Stukát 2005:39). Frågorna som ställdes under intervjun är utarbetade för att vara relevanta i nästa steg i forskningsprocessen där tolkningarna av svaren skall vara hållbara och giltiga (Stukát 2005:37).

Kvalitativ metod används inte för att söka generell giltighet eller absolut sanning utan avser att ge en djupare förståelse av det man undersöker vilket jag också strävar efter. Studien har en induktiv ansats, vilket innebär att empirin varit vägledande i valet av teoretiska utgångspunkter (Kvale, 1997 i Abbasi 2007:).

6.2 Urval

För att få ett bra empiriskt underlag på en grupp som skiljer sig mycket i sin trosutövning har jag gjort ett icke slumpmässigt urval med ett medvetet strategiskt urval av intervjupersoner. Intervjupersonerna kommer alla från olika länder och kulturer och väljer att tolka sin religion

på olika sätt. Intervjupersonerna är alla flickor i åldrarna 14 till 17 år och de går näst sista året på grundskolan upp till och med gymnasiet. De utvalda intervjupersonerna har hittats genom mitt sociala nätverk och sedan valts av mig utifrån de krav jag ställt på min urvalsgrupp.

6.3 Avgränsningar

De krav som jag har ställt för urvalet i min studie var att flickorna skall vara muslimskt troende, med en familj som även de är muslimskt troende. Flickorna har alla bott i Sverige över tre år och kan uttrycka sig väl på det svenska språket. Under intervjuerna har jag avstått från att blanda in andra ämnen i skolan som eventuellt är problematiska för dessa elever, exempelvis religion och biologi, detta för att jag vill hålla mig inom ämnet då dessa frågor skulle flytta fokus från intervjuens syfte.

6.4 Tillvägagångssätt

Utformningen av examensarbetet har skett i enlighet med Carle och Svenssons anvisningar i *Att genomföra examensarbete* (2007). Genom detta och med inflytande av handledare har denna utformning gjorts.

De frågor som ställts under intervjun har varit utarbetade efter mitt syfte för att respondenterna skall kunna ge svar på mina frågeställningar. Intervjufrågorna har utgått från fasta teman där syftet har varit att jag i efterhand skall kunna jämföra svaren i de olika intervjuerna på ett rättvist sätt. Under intervjuerna har jag försökt att inte ställa direkta frågor, utan istället ställt frågor som inbjuder till berättande av den subjektiva uppfattningen så som ”Berätta om dansundervisningen på lektionerna”. Detta gör att den svarande fått berätta sin uppfattning om dans så jag kan tolka dennes spontana reflektion av dans och dess funktion i ämnet.

För att sedan komma vidare och fördjupa svaret frågan har jag använt mig av *spegling*, det vill säga att sammanfatta för intervjupersonen vad den har sagt för att den skall få reflektera över sina egna tankar (Johansson och Svedner 2006:45) Detta är ett bra hjälpmedel om man vill hålla kvar vid en fråga som ställts och fördjupa intervjupersonens svar för att få större förståelse kring dennes tankegång. Här har även följdfrågor varit en stor hjälp för att fördjupa svar och åsikter (Johansson och Svedner 2006:45). Frågorna var?, hur?, när? och varför? har hjälpt mig att nå djupare i intervjuerna då svaren från intervjupersonerna varit korta och inte förklarat tankar kring frågeställningen tillräckligt.

Intervjuerna har genomförts under en dag på en fritidsgård inom Göteborgs stad, och tagit mellan 10 och 20 minuter att genomföra. Samtliga intervjupersoner brukar vistas på fritidsgården och valet av plats är gjord för att de intervjuade ska känna sig trygga. Intervjuerna har sedan skett i total avskildhet där ingen annan kunnat lyssna eller se in under intervjun. I början av varje intervju har jag varit noga med att informera respondenten om syfte och samtycke enligt kraven som Vetenskapsrådet (www.vr.se 2009-12-03). ställer. Jag använde mig av en Ipod som inspelningsapparat och att bli inspelad reagerade alla respondenter på från början men då jag förklarat att filerna skulle raderas efter transkribering gav samtliga sitt godkännande. Efter transkribering har jag sammanställt och valt ut de bitar av intervjuerna som jag tycker svarar på de frågeställningar jag satt upp. Dessa har sedan tillsammans med tidigare forskning legat till grund för min diskussion och mina slutsatser.

6.5 Etiska reflektioner

En intervju kan upplevas som en jobbig situation av intervjupersonerna då det är deras subjektiva åsikt inom ett specifikt ämne som behandlas och därför är det viktigt att värna om

deras integritet. Vetenskapsrådet har satt upp forskningsetiska regler för hur man inom humanistisk- och samhällsvetenskaplig forskning bör gå till väga för att värna om intervjupersonernas integritet (www.vr.se 2009-12-03).

Informationskravet: När varje person tillfrågades om att delta i studien var jag noggrann med att upplysa vad undersökningen syftade till och av vilken anledning jag valt att göra den. Personen i fråga har efter detta själv fått ta ställning om hon vill genomföra intervjun eller inte. Jag informerade personen att hon när som helst får hoppa över frågor om hon inte skulle känna sig bekväm med dem eller helt enkelt avbryta intervjun oavsett anledning. Innan varje intervju har jag förklarat för intervjupersonen hur vi kommer att genomföra intervjun och vilka ramar jag skall hålla mig inom samt att även påpeka att det material jag samlar in inte kommer att användas i något annat syfte än den presenterade studien (www.codex.vr.se:7-8).

Samtyckekravet: För att kunna göra en undersökning måste man ha ett samtycke från intervjupersonerna, detta krävde att jag var helt säker på att de förstått mitt syfte med studien och varför jag utförde den samt att de var medvetna om sin egen roll och delaktighet i resultatet av studien (www.codex.vr.se:9-11).

Konfidentialitetskravet: I en undersökning där personers subjektiva åsikter står som grund till utfallet på en studie är det noggrant att följa de riktlinjer som finns för att hålla intervjupersonerna konfidentiella. De namn och platser som redovisas i studien är fingerade och kan inte anknytas till personerna i fråga. Även svar och fakta som skulle kunna sammanknytas med personerna är i efterhand omskrivna för att garantera dem anonymitet. Uppspelning av intervjuer är gjort där ingen annan än jag själv kunnat höra och ljudfilerna har efter transkribering förstörts. Materialet har under hela processen förvarats varligt utan inblandning av någon annan än mig själv (www.codex.vr.se:12-13).

Nyttjandekrav: Detta yttrar sig i att jag varit noggrann med att upplysa deltagarna om att deras svar och åsikter inte kommer att användas i några andra syften än det informerade (www.codex.vr.se:14).

6.6 Studiens trovärdighet

Att utföra en vetenskaplig studie ställer krav på forskarens arbete och bedömning. Om det inte skulle finnas fasta ramar för hur arbetet utförts skulle det betyda att studier skulle resultera i eget tyckande utan grund som lämnar läsaren osäker på hur han skall förhålla sig till. För att mäta trovärdigheten i en studie eller rapport utgår man från tre huvudspår; reliabilitet, validitet och generaliserbarhet (Johansson och Svedner 2006:108).

Reliabilitet: När man inom vetenskaplig forskning talar om reliabiliteten i en studie avser man noggrannheten i mätmetoden i insamlingen av det empiriska resultatet. Krav som ställs är att allt material ska vara insamlat på samma sätt eller att de variationer som förekommit under insamlingsprocessen inte påverkar utgången av resultatet. Att frågorna är noggrant utformade för att kunna ge svar på den frågeställning forskaren angett. Under min studie anser jag att jag under insamlingsprocessen följt de krav som ställs, därför anser jag att reliabiliteten är hög i studien.

Validitet: Syftar till att se i vilken omfattning studien mäter det den avser att mäta och om resultatet ger en sann bild av vad undersökts. Min studie mäter just dessa sex flickor och i just den gruppen så mäter studien det den syftar till, men sett till gruppen muslimska flickor i den svenska skolan krävs mer forskning.

Generaliserbarhet: För att man skall kunna dra slutsatser av resultatet i en studie måste den anses ha en hög *validitet* och *reliabilitet*. Sedan bör även undersökningsunderlaget vara i den storleksordningen att den kunskap man tillgodogjort sig under arbetet kan leda till slutsatser för hela den grupp som intervjupersonerna representerar. Precis som jag nämner ovan krävs det mer forskning för att kunna dra generella slutsatser inom detta område.

7. Resultat

Nedan i resultatavsnittet kommer jag att presentera mina intervjupersoner och deras tankar kring de frågor som jag tycker utmärker sig och svarar mot mina frågeställningar och mitt syfte. Jag har i presentationen tagit med om flickorna använder slöja eller inte då detta speglar deltagande i vissa områden av undervisningen. Jag väljer även att föra in egen analys av svaren direkt i texten då jag anser att detta skapar en bättre bild av analysen då det sker i direkt anknytning till källan. Jag har använt mig av tio olika svarsområden till redovisningen av resultatet. Dessa har valts ut för att de hjälper mig svara på de frågeställningar jag har samt syftet i uppsatsen. De olika områdena är, tankar och känslor om ämnet, ämnets betydelse, idrottslig aktivitet på fritiden, vad lär man sig, dans, simning, teori i ämnet, klassrummet och lärarnas betydelse.

7.1 Presentation av intervjupersonerna

Anna: Fjorton år gammal och går i åttan i en kommunal skola inom Göteborg stad. Anna har sin bakgrund i Albanien och har bott i Sverige hela sitt liv. Anna är muslimskt troende som sina föräldrar och har själv valt att inte bära slöja.

Hanna: Hanna är fjorton år och går i årskurs åtta på en kommunal skola inom Göteborg stad. Hennes föräldrar kommer från Irak men Hanna är född i Sverige och har bott hela sitt liv där. Hanna är muslimskt troende och har valt att bära slöja.

Sara: Sara är femton år gammal och går i årskurs nio i en kommunal skola inom Göteborg stad. Sara kom som flykting till Sverige när hon var liten med sina föräldrar. Hon är troende muslim och väljer att bära slöja.

Erika: Erika är femton år och går i årskurs nio på en kommunal skola inom Göteborg stad. Erika är född i Sverige men hennes föräldrar är muslimer från Serbien, Erika är även hon troende muslim och väljer att inte bära slöja.

Zabina: Zabina är sexton år gammal och går på ett kommunal gymnasium inom Göteborg stad. Zabina kom till Sverige som barn från Irak, hon är troende muslim och väljer att bära slöja.

Nina: Nina är sjutton år och går andra året på ett gymnasium som är en friskola i Göteborg stad. Nina kom som barn från Iran med sina föräldrar. Hon är troende muslim och väljer att inte bära slöja.

7.2 Elevernas tankar och känslor för idrott och hälsa som skolämne

Överlag är flickorna positivt inställda till undervisningen i idrott och hälsa och ämnet ses framförallt som en väg mot fortsatta studier och ett avbrott i skolan där man får tid att umgås, röra på sig och skratta tillsammans. Alla flickor har idrott två gånger i veckan och nästan alla tycker att det är lagom, varken mer eller mindre skulle vara att föredra. Anna som är den utav flickorna som inte är speciellt förtjust i ämnet skulle hellre se mindre idrott på schemat.

Jag tycker inte om Idrott, för dom andra tjejerna så är det roligt och så med såna saker och så men för mig är det inte det... Vi har idrott två gånger i veckan, jag tycker att det är för mycket då jag inte gillar ämnet så det är för mycket helt klart. (Anna)

Anna menar att för henne som inte är speciellt intresserad av idrott blir två lektioner i veckan för mycket för att hon ska kunna känna en glädje utan istället blir det en negativ upplevelse att gå på idrotten. Sedan är det inte säkert att Anna hade känt glädje av idrottslektionen om den endast var en gång i veckan men detta blir osagt. Samtidigt som Anna är den som är mest negativt inställd till ämnet är Nina och Sara de som är mest positiva.

Jag älskar faktiskt idrott, jag är en idrottstjej du vet och för min del är det bra med idrott... nu för tiden så gör vi inte så roliga saker så jag måste erkänna att jag inte har gått till idrotten på nästan en månad... bara kondition hela tiden... Vi har två gånger i veckan en timme, det är ganska lagom, om det hade varit roligare så kunde vi haft mer och så... (Sara)

Sara är motsatsen till Anna då hon istället säger sig älska idrott och att hon är en riktig idrottstjej. Sara verkar tycka att idrotten har tagit en vändning och att lektionernas innehåll är tråkigt för närvarande vilket har resulterat i att hon inte går på dessa. Men hon uttrycker sin önskan om roligare lektioner och att då vill hon gärna ha fler lektionstillfällen per vecka än två. Även Nina uttrycker sitt gillande av ämnet och de variationer som finns inom det och vad det kan leda till i framtiden.

... det är roligt och viktigt att röra på sig och sen får man ju också lära sig om olika sporter. Jag kanske blir intresserad av att börja träna någonting som jag har provat på i skolan. (Nina)

Ninas åsikter om att prova på nya saker var hon ensam om i svarsgruppen och jag uppfattade henne som en person som gärna sökte och ville prova på nya saker för att vidga sitt kunskapsområde.

7.3 Ämnets betydelse för eleverna

Då jag tolkar flickornas svar på om idrotten har någon speciell betydelse för dem blir svaren väldigt spridda men det som sammanfattar ämnets betydelse för dem är att de anser att idrott och hälsa är en bra källa till att höja sina betyg då man genom medverkan kan komma ganska långt om man visar sig duktig och engagerad. Två av flickorna anser inte att ämnet på något sätt är speciellt jämfört med andra ämnen men för övriga verkar det betyda något för deras skolsituation och utveckling

För mig betyder det mycket. Jag har roligt och får mer energi av idrotten. Det är skönt att röra på sig när man annars sitter still och bara lyssnar i skolan. (Nina)

Jo faktiskt, jag tycker idrott är bra, men det är nog för att jag är bra, jag springer bra och är snabb så därför känns det som att jag gillar det, man visar att man kan typ. (Sara)

Sara och Nina uttrycker här vilken personlig betydelse ämnet har för dem, Sara beskriver även hur hon känner att hon kan visa sina styrkor och på så sätt uppnå något. Jag fick uppfattningen att Sara kände att hon kunde visa sig sina egna styrkor genom ämnet, vilket är positivt. Det var inte bara Sara som kände så utan Anna kände att idrott var ett ämne inom vilket man upptäckte sin egen prestationsförmåga.

Det bästa man lär sig är när man att, vi säger att jag inte klara något och sen får vi testa oss igen och då ser man att jag har klarat det mycket bättre denna gången. Typ att man springer sju varv istället för tre som man trodde innan, och då är det roligt att veta att man kan mer än vad man tror! (Anna)

Att just få prestera och vidga sitt begränsningsutrymme kan vara en sak men att få röra sig och göra något man kanske inte gör på sin fritid kan också det lämna ett avtryck, så här säger Zabina angående betydelsen av idrott på skolan.

...den gör att jag inte bara sitter framför tv och dator hela tiden så den ger mig kondition du vet och så, så därför är den som viktigt för mig... jag vill inte att min kropp ska må dåligt du vet, så den börjar göra ont, man ska ju ha den i flera år förstår du...(Zabina)

Zabina tycker inte att hon är aktiv nog på sin fritid och därför känner hon att hennes möjlighet till idrott på skolan är värdefull och ett avbrott från stillasittande. Hon är väl medveten om betydelsen motion har på hälsan och hur livsstilen påverkar kroppen, att kunna koppla detta och att det får emotionella konsekvenser talar för att undervisningens syfte verkligen går fram till denna elev.

7.4 Idrottslig aktivitet på fritiden

Ingen av flickorna är aktiva inom någon idrottsförening, en av dem har tidigare varit med i en kampsportsklubb men går nuförtiden på så kallade Body pump pass och på yoga på en träningsanläggning.

Jag brukar gå på träningsanläggningar på gruppträning någon gång i veckan... Jag tycker att det är roligt, man får träna med folk som verkligen vill det, jag brukar gå på Body pump och sån yoga, man slappnar av så bra efter det. (Nina)

Nina menar att idrotten får henne att må bra genom att hon får möjlighet att slappna av, jag vet inte om hon känner att hennes skolgång och vardag är en stressande miljö men tydligen är den avslappnande effekten ett mål i träningen. En annan av flickorna uttrycker även hon sin önskan om att få börja träna.

...ska jag börja med gym när jag blir femton här i centrum, det är bra för kroppen och då blir jag stark. (Hanna)

Hanna refererar till sin egen kropp och de positiva effekter det har på hennes kropp, hon har själv en önskan om att börja med detta när hon fyller femton och anledningen till väntan är att man på hennes lokal gym måste vara minst 15 år för att bli medlem. Även en annan flicka tycker att det skulle vara roligt att få börja spela volleyboll på fritiden men vet inte riktigt hur man ska börja eller orkar inte ta tag i det. Sara berättade om hur hon på sommaren brukar vara med i olika turneringar som anordnas av ungdomsgårdar runt om i Göteborg. Hon lät positiv och jag tolkade henne som att det fyllde upp ett tomtrum som annars var fyllt av tid och inget att göra.

7.5 Vad lär man sig på idrottslektionerna?

När det kom till flickornas åsikter om lärande på idrotten skilde sig tankarna hos de flesta åt, en majoritet däremot tyckte till en början att det man gör på idrotten stannar på idrotten kunskapsmässigt och följer inte med en vidare i livet. Vid följdfrågor kring detta kom det fram att alla utom en tyckte att det fanns något som man kunde ta med sig efter skolåren. Anna som var den som inte såg meningen med idrott utöver vad som hände på lektionen förklarade för mig hennes åsikt:

När vi har idrott så är jag inte helt inne i idrott utan när dom pratar om sånt så är jag helt inne i min egen värld och så, jag tänker på lite sånt som jag tycker är roligt och så annat.
(Anna)

Anna var även den flicka som inte alls gillade idrott och på så sätt inte heller idrottsundervisningen. Hennes beskrivning om att istället drömma sig bort kan ses som hennes sätt att hantera en situation hon inte gillar men samtidigt missar hon syftet med lektionen och detta återspeglas här. Inte heller vid vidare utfrågning kan hon se något syfte med ämnet utan pratar istället om omständigheter som gör det svårt för henne i ämnet så som störiga klasskamrater och tankar på andra saker. Även Hanna visar tecken på att inte riktigt ha greppat syftet med idrottsundervisningen, så här svarar hon på frågan om man lär sig något användbart på lektionerna.

Ne inte så mycket faktiskt... det är bara något man gör här och nu... det flesta grejerna är bra och nödvändiga. (Hanna)

Hanna menar alltså att man inte lär sig något och att man inte tar med sig det man gör på lektionerna men ändå så gör man bra och nödvändiga aktiviteter. Detta är motsägelsefullt och jag antar att Hanna själv inte har reflekterat över undervisningen tidigare. Vidare berättar Hanna att hon faktiskt tycker att samarbete är något man faktiskt lär sig och att det är många i hennes klass som skulle behöva lära sig detta. Även Zabina reflekterar över förmågan att arbeta med andra samt att man faktiskt kan använda idrottslektionerna som en språngbräda till framtiden.

Man kanske lär sig att bli bra på något så man kan bli bra till framtiden... samarbete lär man sig... samarbete är bra och viktigt när man sen ska jobba ute, då måste man kunna samarbeta med alla. (Zabina)

Zabinas tankar kring det stundande vuxna livet anser jag speglar att hon som är en av de äldre i undersökningen då hon ser på kunskapen hon erbjuds och vad den kunskapen erbjuder henne. Just detta att alla ska kunna samarbeta tyder på att hon ser sin egen del i samhället. Att Zabina även tänker kring att man "kan bli något till framtiden" går att tolka på två sätt, man kan bli proffs i någon sport eller att man tar med sig användbara kunskaper vidare i livet som man kan bygga vidare på. Vad hon menar är jag inte säker på men det visar på hennes fördjupade tankar inom idrott och hälsa som skolämne. Andra elever ser vinningen av motion som den stora kunskapsbasen i ämnet. Att bygga en stark kropp som klarar man av framtidens krav. Så här uttrycker sig två flickor om ämnet.

Jo det är bra för framtiden, om man sitter kan man få ont i kroppen eller ryggen men det slipper man om man går på idrott, som om man simmar, jag gör det med på fredagar.
(Sara)

Ja man lär ju sig att ta hand om kroppen och sånt. Sen hur kroppen ser ut med muskler och sånt. (Nina)

Nina och Saras resonemang är mer kroppsliga än de tankar som framkommer om samarbete men samtidigt är det inte fel på något sätt utan jag tycker att det är en bra reflektion på vad man kan ta med sig från lektionerna då ämnet i stort ska uppnå en sund själ i en sund kropp.

7.6 Hur mycket utrymme ska dans ges på skolan?

På denna punkt var flickorna slående överens, alla ansåg att det var för lite dans på skolan, även om alla inte var dansintresserade så reagerade alla på hur lite utrymme dansen fick på lektionerna. Dans kan vara en fråga som väcker diskussionen mellan könen och när Hanna fick frågan om deras klass brukar ha dans så säger hon.

Ne vi har bar typ badminton, fotboll innebandy och sånt.

Vet du om ni har planerat att ha dans under året då?

Nej inte någonting

Hur känns det då? Tycker du att det är viktigt att ha dans?

Tycker vi skulle ha dans, det är lika viktigt som fotboll och andra sporter och vi tjejer är oftast bättre än killarna på det. (Hanna)

Jag upplevde Hanna som att hon kände sig bestulen på något som hon anser vara en given del i ämnet. Jag är inte insatt i hur hennes lärare planerar och prioriterar mellan de olika momenten i ämnet men det är en allmän observation jag gjort som Hanna här understryker att dansen är underordnad bollsporterna. Även Sara känner starkt för dansen och hennes utläggning på min fråga om de brukar ha dans på lektionerna påminner om Hannas här ovan.

ehh ne, det är ju det jag säger, vi får inte göra roliga saker. Vi får bara springa och så, aldrig får vi komma ut från idrotten och säga ohh fan vad roligt vi haft det. Vi ska dansa snart men bara för att vi ska kunna till balen...

... För killar kan det vara viktigt att ha fotboll fotboll fotboll men vi behöver också något bra...det är väldigt orättvist. Bara killar, killar, killar... Så därför ska vi ha mer dans, sånt vi tjejer är bra på. (Sara)

Sara som går i årskurs 9 ska alltså ha dans inför balen och lära sig vals. Jag uppfattade Sara som en tjej som tyckte att dans var mer än styrdans och vals, hon precis som övriga intervjuade flickor ansåg att danser som Hiphop och Ragga borde läras ut på lektionerna. Dessa danser representerar den kultur flickorna växer upp i och de anser att de borde vara en naturlig del i undervisningen. Erika berättar att hon och hennes kompisar brukar dansa men när hon får jämföra dans och lagsporter blir hennes prioriteringar inte lika klara

Jo vi brukar ha ett rum där vi dansar allt möjligt, hiphop, ragga, orientaliskt, och allt möjligt... Sporter är viktigare, bättre för kroppen, dans är också bra, för magen och sånt men i sporter får man röra hela kroppen och blir mycket tröttare du vet, svettas och sånt. (Erika)

Erika menar att dansen är rolig och något man gör på raster men när det kommer till vad som är bäst för kroppen och hälsan så viker hon sig för andra sporters betydelse. Detta förvånade mig då den enda gången Erika verkligen visade ärlig lycka gentemot idrott var när vi pratade

om dansen. Zabina såg i motsats till Erika till fler aspekter inom dansen när hon uttrycker sina känslor om dansens del i undervisningen

Jag tror att för mig är dans bättre för man rör dig mycket och så, roligt att vara tillsammans och så. Så för mig är det lite viktigare än fotboll. (Zabina)

Zabina kopplar samman kropp, rörelse, glädje och samspel med övriga i klassen och uttrycker att dessa komponenter som även är huvudsakliga inom lagsporter kommer henne till pass bättre inom dansen. Sammanfattningen av dansen är att det finns ett stort intresse bland flickorna som inte lärarna tillgodoser, alla uttrycker någon slags besvikelse över dansundervisningen eller avsaknaden av den.

7.7 Simning i skolans regi

Simning är lite av intervjuernas heta potatis där alla flickorna ansåg att simkunnighet var en självklar del av idrotten som alla elever bör uppnå. Största anledningen var att man kan hamna i en situation där man måste rädda någon annans liv i vatten. Därför ansågs även första hjälpen som en viktig del då denna ingår i livräddningskunskap. Tyvärr var det få av flickorna som kunde tillgodogöra sig undervisningen i simning på skolan utan fick söka sig till andra organiserade simtillfällen för att utveckla sina kunskaper. Sara berättar om hennes upplevelser om simundervisningen på skolan.

*Jag ville inte gå för jag ville inte bada med kläder för då sjunker jag och dör och jag kan inte bada i baddräkt eller så, du förstår vad jag menar, men läraren sa att då skulle jag få en uppgift för att få betyg men jag har inte fått den... **Så du har inte fått något betyg ännu?** Nej hon säger att hon måste se mig simma annars går det inte... (Sara)*

Sara gillar att simma och går varje fredag och simmar med kvinnliga vänner på ett bad som är stängt för män under en viss tid. Sara uppger att hon inte berättat detta för sin lärare då hon sagt till Sara att hon måste se henne simma för att kunna ge ett betyg. Detta är en mycket tråkigt situation som inte gagnar läraren eller Sara. Även Zabina har haft problem med kommunikationen med läraren när det gäller simundervisningen.

Hon sa att vi skulle lösa det men hon har inte gjort något, hon sa att vi skulle boka en tid men sen hade inte hon tid så det blev inget.... tråkigt, jag vill ju också kunna simma, kan vara viktigt om någon håller på att drunkna och sånt och jag måste då kunna simma, eller om jag själv skulle ramla i vattnet någon gång så måste jag ju kunna simma (Zabina)

Zabina har hamnat i samma läge som Sara, hon kan inte av religiösa skäl delta i undervisningen och hennes lärare kan inte möta henne och komma till en lösning utan problemet får fortgå och skapar en, som jag tolkar Zabina, bitterhet gentemot läraren. Läraren har alltså först gett Zabina ett löfte om att problemet som uppstått går att lösa men sedan har allt runnit ut i sanden och är enligt Zabina lärarens fel. Inte heller Erika som annars älskar att simma får sin undervisning på skolan, den sköts av andra lärare i simhallar stängda med tillträde endast för kvinnor. Samtidigt har pojkarna liknande undervisning på en annan anläggning. För Erika fungerar detta bra och hon verkar inte ens reflektera över att undervisningen är uppdelad mellan könen. Två av flickorna har gemensam undervisning och anser att detta inte är något problem, Nina berättar om sina åsikter om simundervisning:

Ja det är jätteviktigt! Man måste kunna det för sin egen skull och andras ifall en olycka skulle hända. Jag tycker att det är en sak som alla ska kunna, simma alltså. (Nina)

Nina har inget problem med den mixade undervisningen, hon tycker att en undervisning som är mixad med killar och tjejer gör allt roligare och öppnare. Nina anser att simkunnighet är lika mycket en skyldighet som en rättighet, och att därför är det bra att skolan kan sköta den. Nina påpekar som de övriga flickorna olycksaspekten och hur viktigt det är att vara redo då olyckan är framme för någon. Detta tycker jag visar på flickornas medvetenhet om faror och situationer som kan uppstå i samhället.

7.8 Friluftsliv och orientering

Friluftsliv verkar vara ett inslag som fattas de intervjuade flickorna, alla har de orientering och får lära sig läsa kartan och använda kompassen men det slutar alltid med att de måste springa eller gå runt banan. Flickorna uttrycker att de gillar att vara ute i skogen och det är lugnt och friskt där, man kan prata med kompisar och umgås. Zabina anser att undervisning ute är bra men att vädret kan styra ibland.

Jo, ibland är vi i en skog och går, då har vi också frågesport och det är roligt, jag gillar att vara ute för man är ju inne hela tiden. Fast när det regnar är det dåligt, då är jag hellre inne i gymnasalen. (Zabina)

Zabina känner att man i skolan är inne väldigt mycket och under vårt samtal kom det fram att hon mår bra av att vara ute och då tycker hon att idrottslektionerna är ett utmärkt sätt att komma ut i naturen. Fast hon, precis som många andra elever, förstår inte varför man måste vara ute när vädret är dåligt och efterlyser en större flexibilitet hos lärarna. Det närmaste friluftsliv någon av flickorna kommer i sin undervisning är en tipspromenad i skogen som genomför en gång per år. Detta trots att alla är positiva till utomhusaktiviteter.

7.9 Idrott och teori

När mina frågor kommer in på teoretiska inslag ihop med idrott är det många av flickorna som inte förstår vad jag menar och undrar varför ska man ha teori när man har idrott. Efter förklaringar av vad jag menar med frågan blir svaret från alla att orientering, där har vi teori, de får lära sig läsa karta och kompass. Två utav flickorna har upplevt det teoretiska fast i olika situationer. Så här svarar de på frågan om de brukar ha teorilektioner.

Ne faktiskt inte, inte om kroppen och sånt i alla fall, det pratar dom om på lektionerna, dom säger till oss att strecha strecha strecha innan ni gör det och det. (Sara)

Vi har ibland teori med orientering och kartor, sen har vi fått lära oss om mat och om hur kroppen fungerar, med muskler och sånt. Sen vet jag inte men första hjälpen var ju lite teori även om det var mest praktisk. (Nina)

Saras upplevelse av teori är alltså integrerad i undervisningen, det kan hända att det är det för övriga flickor med men Sara har uppmärksammat att det faktiskt finns teoretiska saker att lära sig under lektionerna. Just att lärare påpekar fysiologiska aspekter under lektionerna så som i Saras fall är nog vanligt men just nu verkar det som att eleverna snappar upp detta utan att reflektera över händelsen. Nina däremot som är äldst och går andra året på gymnasiet hon har, utöver orienteringen, lektioner i kost, kroppens funktioner och muskler. Detta kan vara mer vanligt förekommande inom högre studier så som gymnasial utbildning än på grundskolan och där kan orsaken finnas till att hon är ensam om att uppges denna information.

7.10 Klassrumssituationen

De flesta av flickorna går i skolor där idrottssalen är under hård belastning och det märks genom att de flesta har idrott ihop med någon annan klass. Att ha idrott två grupper, pojkar och flickor tillsammans, är tufft för eleverna, det tar mycket energi och ljudvolymen blir hög. Trots detta råder det delade meningar om det är positivt eller ej.

Jo vi har liksom typ så stor gymnasal att man kan dela den och ibland så är tjejerna på ena och killarna på andra...det ju två klasser tillsammans och det blir jobbigt för man känner inte varandra och så, så det är jobbigt. (Anna)
...det är en till klass också ,en sju. Det är både killar och tjejer, en del tycker det är konstigt men jag tycker det fungerar bra. (Hanna)

Annas klass har idrott med en annan klass, hon upplever det som stökigt och det framkommer under samtalet att lärarna brukar dela upp flickor för sig och pojkar för sig när det upplevs stökigt. Anna är inte positiv till detta upplägg då det blir för mycket folk samtidigt som hon måste samarbeta med elever från andra klassen som hon inte känner. Idrott och hälsa är ett ämne där ens färdigheter och brister syns visuellt och det hörs på Anna när hon pratar att hennes trygghet i klassen försvinner när de kommer en ytterligare klass och på så sätt påverkar det även hennes prestation på lektionen. Hanna däremot som är i en liknande situation är väl medveten om att hennes klasskamrater tycker att det känns konstigt att ha en till klass i salen men för Hanna är det inga problem, utan lektionerna är ändå bra.

Något som kan vara ett problem är just ljudnivån, så här säger Sara om klassrumssituationen:

Vi är två nior, det är skitmycket folk, typ 50 nästan så det blir mycket liv och ljud, ingen skolkar på idrotten så alla är där. (Sara)

Sara är väl medveten om att idrott och hälsa är ett populärt ämne och märker det även på frånvaron av skolkar på dessa timmar, hon anser nästan att detta är synd eftersom att det blir så mycket folk när klasserna är hopslagna och det blir så pass mycket ljud och rörelse att hon anser att det blir svårt att ha en bra lektion. På Saras idrottslektioner är klasserna mixade med både flickor och pojkar, så är det även för Zabina och hon tycker att detta är ett problem:

Det är mixat, men jag tycker att det skulle vara bättre om vi fick vara bara tjejer, det är så mycket lättare då vet du, med en lärare som är tjej också. (Zabina)

Zabina som bär slöja tycker att det skulle underlätta för henne och hennes kompisar att ha uppdelad undervisning så att flickorna fick vara själva. Detta skulle innebära att de kunde bära mer ändamålsenliga kläder och inte behövde ha på sig slöja. Erika vet att i hennes klass finns det många som vill ha uppdelade lektioner, så här säger hon själv:

Det tycker jag är onödigt, det är bättre att vara med killar, att ha blandat...För att det är mer öppet och skoj, när man bara är tjejer så blir det mer allvarligt och så, jag tycker att det är onödigt, att bara vara tjejer. Med killarna är det mer lek, man springer och så och sen så kan man skratta och så med dom. (Erika)

I Erikas svar ser man en stor skillnad mot Zabina, Erika tycker att klimatet som skapas med killar i klassen blir mer prestigelöst och på så sätt skapas ett bättre klimat. Zabinas tyckande handlar om hur den fysiska miljön blir bättre för henne vid en uppdelad lektion och Erikas

handlar om att en mixad lektion ger en bättre psykisk miljö för henne. Detta är naturligtvis individuellt men visar på hur åsikter skiljer sig åt och prioriteras olika från person till person.

7.11 Lärarnas betydelse

När flickorna fick frågor om sina lärare och deras relation till dem var det överlag positiva kommentarer. Alla tillfrågade har stark tilltro till att lärarna är professionella och vet vad som är bäst för eleverna. Sedan när det viktigaste egenskaperna skulle tas fram skiljde sig svaren åt lite men innebörden är ofta densamma.

Hon är min lärare i engelska också så hon förstår mig om jag inte vill vara med och så, och hon förstår att jag inte gillar och sånt så det är bra. (Anna)

Anna som inte gillar idrott speciellt mycket känner att det är viktigt att hennes lärare förstår det och att hon har överseende med att Anna inte alltid vill vara med. Jag fick uppfattningen att Anna gärna inte var med för att hon inte hade lust vilket jag tycker är lite anmärkningsvärt om läraren godkänner. Men Anna vill att hennes lärare ska förstå henne. Nina vill också bli sedd av sin lärare och samtidigt tänker hon på sina klasskamrater och att dessa också blir sedda i undervisningen. Nina anser även att en bra lärare skall kunna stödja henne i utvecklingen och på så sätt hjälpa henne att överkomma hinder på vägen:

En bra lärare för mig ser till att hitta något som passar alla så alla får känna sig viktiga. Och hjälper när man inte kan något så bra. (Nina)

Saras krav på lärarna handlar om förståelse, jag tolkade Sara när hon pratade om detta att hon ansåg att den grupp hon känner att hon tillhör, muslimska kvinnor, kan få problem i denna undervisningsform. Därför såg hon det som viktigt att hennes lärare ska kunna förstå problem som finns inom just hennes specifika grupp. Hon har tidigare haft problem med sin idrottslärare men nu såg det bättre ut tyckte hon.

Dom som är nu lär oss en massa för dom lyssnar och förstår oss och när det blir problem... ..med killar och tjejer, du vet, dom här förstår och då blir det inget bråk med lärarna för dom förstår oss. Dom är snälla. (Sara)

Precis likadant tänkte Zabina, hon var kort i sin precisering av vad som kännetecknade en bra lärare för henne. Jag uppfattade Zabinas svar som ett krav på henne också, som att hon var en del av något och att man inte kan skylla på andra personer för sina egna motgångar. Zabina hävdade att det finns mycket som kan bli problem mellan elever och lärare men så länge en sak finns kan alla problem lösas:

”Att vi förstår varandra, det räcker”(Zabina)

8. Diskussion

När jag utformade min studie utgick jag från att i möjligaste mån svara på de frågeställningar jag gjort för att nå fram till mitt syfte. Jag kommer i min diskussion att utgå från mitt tvådelade syfte och genom frågeställningar, tidigare forskning, empirin och mina egna reflektioner diskutera olika variabler som jag anser betydelsefulla och hur de påverkar varandra i interaktionen mellan elever, lärare och samhället.

8.1 Finns det en skillnad och om så, vilken är den, mellan olika muslimska flickors syn på ämnet idrott och hälsa, delaktighet och kunskapsobjektet inom det?

När jag genomförde intervjuerna med flickorna kände jag att åldern hade stor inverkan på de svar som gavs och tankarna kring frågorna. Det var en tydlig skillnad mellan de flickor som var över 15 år och de som var yngre. Helt klart hade de äldre en djupare insyn i vad ämnet syftar till och vad som förväntas av dem. Detta var för mig inte anmärkningsvärt då jag anser att det handlar om mognad och säkerhet i sin livssituation som möjliggör dessa tolkningar och åsikter. Oavsett ämne, etnicitet eller religion tror jag att åldern spelar större roll och är det som har störst inverkan på hur ungdomar reflekterar över sin tillvaro.

I bakgrunden presenterar jag de åsikter jag hört under min aktiva tid inom skolan om att en muslimsk flicka i allmänhet har en mer negativ inställning till undervisningen och ämnet och dess innehåll. Dessa åsikter får medhåll från politiker, moderata riksdagsledamoten Hjertén (interpellation 2001/02:462) anser att muslimska flickor som grupp ställer sig på sidan av lektionerna genom att inte medverka och på så sätt genomföra en självvald segregation mot de övriga eleverna. Hjerténs antagande förefaller för mig subjektivt och förenklat då han genom en social kategorisering (Goffman 2007:11) antar att de flickor han pratar om följer ett förutbestämt mönster som bestäms utav kulturen inom denna grupp. Jag har svårt att genom mina egna erfarenheter och min empiri hålla med Hjertén i detta resonemang då jag nästan till hundra procent fått svar som pekar på att idrottsundervisningen ger de intervjuade flickorna glädje, motion och umgänge och därför är deltagandet inom ämnet även högt. Visst finns det ett specifikt avsnitt inom idrott och hälsa där simning skapar ett problem och i hälften av intervjuerna försvåras deltagande här hänvisat till religion och kultur men det är inget som man med flexibilitet som lärare kan lösa. Att det samtidigt är en så pass liten del av alla idrottstimmar gör att man kan jobba för lösningar utan att behöva göra om hela kursen idrott och hälsa. Jag ska inte förringa Hjerténs ord eftersom att det säkerligen finns vissa muslimska flickor som ställer sig på sidan av idrottsundervisningen och skyller på religion och kultur. Tyvärr upplyfter Hjertén frågan så att den omfattar alla muslimskt troende skolflickor och ger en bild som stärker stigmatiseringen av denna grupp till något negativt. Leo (2008:34) menar att om man refererar problem till en viss religion eller kultur påverkar man en större population än man kanske avser och där uppstår det egentliga problemet. Jag hade inte invänt mot Hjerténs påstående om han sakligare kunnat precisera vilka elever det handlar om och kommit med förslag på åtgärder. Nu tycker jag att han skapar ett mycket större problem i en annan riktning än det han utgick ifrån.

Alla flickor utom en var positivt inställda till undervisningen i idrott på något sätt, den enda som inte var det hade den enkla förklaringen att hon gillar inte idrott. Det är svårt att skapa ett gillande av en aktivitet som en person från början inte är positivt inställd till då alla har egna viljor och tycker om olika saker. Att övriga var positiva till ämnet på olika sätt tycker jag visar på ämnets bredd och förmåga att skapa glädje. Ett av ämnets ledord är ”*positiv*

självbild”, under intervjuerna framkom det att just denna positiva självbild var en av de mest betydelsefulla inverkningarna ämnet har. Anna som var den som inte var intresserad av idrott berättade att ämnets betydelse för henne var att ”*man får veta att man kan mer än man tror*”, Att just bidra till en positivare bild av en själv hos eleverna är en grundsten och i flertalet av intervjuerna framkom det att flickorna lyfte sin egen prestation inom ämnet och det är något de är stolta över, något som de vill dela med sig av som en positiv spegling av dem själva. För mig som är inriktad lärare inom just idrott är det ett kvitto på behovet av ämnet och framförallt visar det mig att oavsett religion, etnicitet eller kulturell härkomst när vi som lärare fram med den viktigaste lärdomen ämnet syftar till att ge.

Min egen erfarenhet som vikarierande lärare och praktikant inom idrott och hälsa är att elever i stort är måna om att vara med på idrottslektionerna, att de ser det som ett slags avbrott och något som är olikt övriga skolämnen. Jag har inte märkt någon skillnad på deltagande beroende på etnicitet eller religion. Det som är min subjektiva bedömning är att flickor överlag hellre står över en idrottslektion än pojkar. Därför var det roligt att under min studie höra att alla flickor var positiva till deltagande i undervisningen. En av flickorna (Sara) har däremot inte varit på lektionerna på en månad vilket inte är positivt och hon skyller detta på avsaknaden av lektioner som bygger på glädje och gemenskap. Jag fick en uppfattning av Sara att hon inte var speciellt intresserad av konditionsträning som var det blocket i undervisningen som hon inte ville vara med på. Jag tycker att denna del av undervisningen är bra men ibland kan upplägget vara enformigt och ofta faller då elever igenom och kommer inte på lektionerna. Sara förstod däremot anledningen till varför detta var viktigt och att hennes deltagande hade varit positivt för henne men just enformigheten fällde avgörandet för henne.

Om man lär sig något på en idrottslektion ställde de flesta flickorna sig tveksamma till, det vill säga om man lär sig något annat än just den specifika aktiviteten man utför för närvarande. Just detta är ett problem som jag ställt mig frågande till inför denna studie, jag har ofta märkt att eleverna inte reflekterar över det som faktiskt händer på en lektion utan ser det som en rörelseaktivitet utan djupare baktanke än just rörelse för stunden. Under intervjuerna framkom det till slut att det faktiskt finns olika lärdomar för eleverna att ta med sig och som gör ämnet nödvändigt. De olika lärdomarna var samarbete, fysiologi och att man lärde sig investera i kroppen för framtiden. Just samarbetet tyckte jag var roligt att de tog upp och att de ansåg att man senare i livet genom jobb och liknande kunde hamna med andra människor än sina vänner och det betyder att man måste lära sig samarbeta med alla.

I grundskolan och på gymnasial nivå finns det tre obligatoriska hörnstenar som skall ingå i undervisningen, dans, livräddning och friluftsliv. I detta arbete har jag använt mig av dessa tre för att få fram elevers syn på kunskap som lyfts fram som viktig att ta med sig från idrott och hälsa vidare i livet. Mycket av vårt samtal har haft utgångspunkt i frågor kring dessa aktiviteter och som indikatorer på vad kunskap kan vara inom ämnet har eleverna överlag bra koll på vad och varför vissa saker finns med undervisningen. Till att börja med ansåg alla att det var av yttersta vikt att lära sig att simma och att genom det även lära sig livrädda i vatten. På flickorna lät det som att det var en skyldighet man som medmänniska har att skaffa sig kunskap för att kunna ingripa vid en nödsituation. Att alla flickor är så pass medvetna om risker och förebyggande kunskap tror jag handlar om en allmän syn på vad man som medmänniska ska kunna göra och detta sträcker sig bortom eventuella hinder så som religion och kön.

När vi pratade om friluftsliv märkte jag att det finns många definitioner av just friluftsliv hos flickorna. Vissa ansåg sig ha friluftsliv i och med att de har orientering eftersom man då är i skogen medan andra ansåg att friluftsliv var att vara i skogen och göra roliga saker. Under vår pratstund ändrade alla sig till att de minsann inte alls har något friluftsliv förutom någon eventuell tipspromenad i skogen en gång per år. Friluftslivet skall enligt Skolverket förmedla den svenska traditionen att vistas utomhus i naturen och samtidigt lära sig vilken enorm resurs den är för oss. Detta var en kunskap som jag inte kan säga att flickorna var speciellt införstådda med. Deras tankar kring skog och natur rörde sig om att det kan vara avkopplande och skönt att komma ut när vädret tillåter. Det är ju en positiv del som skall tas med i bedömningen men i och med avsaknaden av just friluftsliv då man istället anordnar aktivitet i skogen i form av orientering så styr lärarna eleverna bort från friluftslivet och de kunskaper som skall komma genom det. Jag anser att det är ett problem som lärarna är roten till och de flickor jag intervjuade sa sig vara positiva till vistelse i skog och mark. En del av friluftslivet är att kunna orientera sig i främmande marker, den kunskapen tillgodogörs i och med orienteringsundervisningen och alla flickor ansåg att det var en nödvändig kunskap då alla kan behöva kunna läsa en karta någon gång i livet.

Den sista av de tre hörnstenarna är dans och den delen som rörde upp mest känslor hos flickorna. Enligt Skolverket ska eleverna i grundskolan och på gymnasial utbildning ges insyn i dans, svensk traditionell och dans från andra kulturer. Ingen av flickorna ansåg att den dansundervisning de får är tillfredsställande utifrån deras synvinkel. Som mest fick några tre lektioner i vals i årskurs nio som en del av den avslutande balen när man tar examen. Vals är en sällskapsdans, den utgör en del av det som Skolverket anser ska läras ut, men är i sin ensamhet långt ifrån tillfredsställande för att nå till det uppsatta målet. En åsikt som framkom är hur de som tjejer såg sig förbisedda då dans är ett avsnitt av idrottsundervisningen som de är duktiga på i jämförelse med killarna i deras klasser. Ofta spelar de bollsporter som killarna kan briljera i men som tjej är det svårare att få visa sina kunskaper då undervisningen är så pass inriktad. Samtidigt som man tillgodoser vissa delar av dansmomentet har man den andra delen som avser dans från övriga kulturer. Idrottslärarna kan med fördel använda sig av kunskaper som elever har och dessa elever har kunskap och intresse i orientalisk dans så varför inte använda sig av detta istället för att genomföra ännu en lektion med bollsporter?

Jag tycker att flickorna ser kunskapsobjektet utifrån de allra mest konkreta delarna så som simning, samarbete och en investering i kroppen för framtiden. De har svårt att ta till sig den information som antas att lärarna ger ut under lektionerna men jag tror ändå att den informationen bygger upp någon slags bas att stå på i ställningstagande kring idrottslig aktivitet och förståelse kring hälsofrämjande aktiviteter.

8.2 Har dessa flickor likvärdiga möjligheter att tillgodogöra sig kunskap och aktivitet inom ämnet som sina ”svenska” klasskamrater?

Att vara berättigad likvärdig utbildning är en grund i den svenska skolan. Det är skolans uppgift att tillgodose detta och för mig är det en självklarhet att skolan skall anpassas för att undervisningen skall kunna tillgodogöras av de som går i skolan. Under 2009 har vi genom medier fått läsa att Folkpartiet anser att muslimska ungdomar, speciellt flickor inte har samma rätt till utbildning som ”svenska” flickor. Detta på grund av en regel som möjliggör en befrielse från lektioner med hänvisning till religion (www.dn.se/debatt 2009-12-06). Samtidigt går företrädare för partiet in och kritiserar muslimska friskolor och hävdar att dessa inte står på samma värdegrund som den svenska skolan representerar och skolan ska bygga kunskap kring. Skolminister Björklund och integrations- och jämställdhetsminister Nyamko

Sabuni som debatterar för avskaffandet av befrielse ser enligt mig problemet i ett litet perspektiv och det förvånar mig att en integrationsminister går ut öppet och kritiserar en hel grupp som representerar de största invandrargrupperna i Sverige idag. För mig skapar detta problem då jag återigen ser kopplingar till Leos forskning (2008:34) som visar på att media som hjälpmedel skapar en negativ klassificering av en stor grupp. Inte på något sätt förenklar man integreringen i skolan och samhället genom att förstärka stigmatiseringen (Post i Moller Okin 2006:81) av denna grupp. Att hävda offentligt att friskolor inte jobbar efter de riktlinjer som finns på grund av donationer av utländska organisationer bidrar på samma sätt till att förstärka problem och istället för att belysa och jobba mot eventuella problem skapas det bara en klyfta som missgynnar den svagare parten. Speciellt när informationen som går ut till läsaren handlar om skolornas underminering av det svenska demokratiska samhället. Jag har svårt att ta påståenden som bygger på ytterst svag information som något hot mot skolan och utbildningsväsendet utan tror mer på att genom rätt instanser utreda skolformen och sedan uttala sig offentligt. Internationellt sett visade studien av Hajj och Panizza (2006) att någon tydlig skillnad mellan muslimska- och kristna flickor i utbildning inte finns utan det är snarare pojkar som är ett problem då de inte har samma prestation under skolgången och når kortare inom utbildningssystemet. När man ser inom gruppen muslimer har Dagas och Benn (2006) kommit fram till att det är graden av integration som avgör hur väl kunskapen kan förmedlas i skolan till eleverna som är muslimskt troende. För att återkoppla det till Björklund och Sabunis resonemang anser jag att integrationen – om det är vad som försöker uppnås – inte skapas genom att trycka ned en stor grupp utan skapar en större klyfta.

För att återgå till om det är så att dessa muslimska flickor har tillgång till samma kunskaper som sina ”svenska” klasskamrater måste man till början se till de uppmaningar som faktiskt finns skrivna i Koranen, här uppmanas utövaren av islam att värna om sin kropp och bönen är ett bra exempel på det. Att som lärare vara medveten om de förutsättningar som finns för idrottslig aktivitet gör att man lättare kan motivera till deltagande inom ämnet. De situationer som begränsar den muslimska flickan beror helt på den tolkning hon gör av religionen, vad den tillåter och inte tillåter enligt henne. Utifrån Hjertén och Folkpartiets representanter i denna fråga verkar det inte finnas någon variation men de studier jag läst och mitt eget empiriska material visar på motsatsen. För de flickor jag intervjuade var den enda begränsande faktorn för tillgången till kunskap badet, om de ansåg sig kunna bada med pojkar eller inte. Endast två av de intervjuade ansåg att det var okej för dem att bada tillsammans med pojkar, övriga kunde inte göra det med hänvisning till religionen. Här tycker jag att det uppstår ett vägskäl där man som lärare tvingas välja sida, antingen löser man problemet eller så bortser man från det och de som blir lidande i slutändan är de flickor som inte kan tillgodogöra sig undervisningen. En stor del av de flickor jag intervjuade simmade på sin fritid istället, detta hade inget att göra med skolundervisningen och när jag frågade om deras lärare visste om detta var det ingen som sagt detta till läraren. Det kan ju vara bra av dem att upplysa sin lärare om detta men det är samtidigt lärarens uppgift att ta kontakt med eleverna och hitta vägar att lösa problem med undervisningen och det görs ju enkelt om man genom dessa ”kvinno-sim” kan dokumentera flickornas simkunnighet. Isaksson och Lundberg (1999) ansåg att man som lärare kan bemöta motgångar och problem som uppstår om man är medveten om de bakomliggande orsakerna som elever tar med sig från sitt privatliv. Just detta anser jag viktigt för att kunna bemöta sina elever på ett riktigt sätt och hitta vägar att gå runt problem så att det inte behöver uppstå stora konflikter mellan lärare och elev. Min förhoppning var att de lärare som idag undervisar elever med olika bakgrunder är öppensinnade och kan förstå varför olika situationer får olika betydelse för olika elever. Tyvärr tyder tidigare forskning som är gjord av Johansson och Jonson (2009) att när problem uppstår kring elever, lärare och hemmet så anser de att det är religionen som är problemet och att dessa elever ska anpassa sig

till den svenska skolan genom att bortse från sina egna värderingar. För mig är detta inte oväntat med tanke på de åsikter kring ämnet jag hört från utövande lärare inom ämnet och det känns som att jag fått en hörsägen besannad i denna forskning. För att skapa en bra lärande miljö tror jag att det är viktigt att man känner att man är på samma nivå, att man har ett samspel som reflekterar kunskap och tolerans. När en lärare innerst inne anser att ens elever har en felaktig syn på hur man ska leva och verka då tycker jag att man intar en maktposition som kan påverka och/eller påverkar lärandesituationen negativt.

När jag under mina intervjuer frågat om klassrummets betydelse och lärare märker jag att eleverna är väldigt positivt inställda och tänker gott om sina lärare. Det som är mer negativt är istället hur många klasser har idrott i grupper uppemot 50 elever. Detta gör att de blir mycket ljud och rörelse vilket flickorna tycker gör lektionerna stökiga och det är svårt att hänga med i undervisningen. Som tidigare sagt var flickorna nöjda med sina lärare, det som de tycker sammanfattar en bra lärare var någon som tog sig tid att lyssna och förstå deras situation. Zabinas sammanfattning "Att vi förstår varandra, det räcker" tycker jag bra sammanfattade vad som krävs för att tillgodose eleverna den kunskap som de är berättigad till. En förståelse från båda håll, ett samarbete där man är delaktig och både lärare och elev handlar utifrån den förståelse och kunskap de har. Detta anser jag inte bara gälla i detta specifika fall med muslimska flickor utan som lärare idag möter man ett elevunderlag som ser olika ut från elev till elev och detta gör att denna process bör inkludera hela elevunderlaget. Alla personer passar inte ihop med alla och på samma sätt så passar alla lärare inte till alla elever och därför tror jag personlig lämplighet är ytterst viktigt vid anställningen av lärare, annars blir problem större än vad de annars blivit med en mer passande lärare för just den situationen. För att knyta tillbaka till om jag anser att de muslimska flickorna får en möjlighet att tillgodogöra sig kunskapen inom ämnet på samma grund som sina "svenska" klasskamrater tror jag att om omständigheterna med rätt lärare så kan de definitivt det, jag själv såg ingen större skillnad i hur de flickor jag intervjuade tänkte kring idrotten än vad "svenska" flickor gör. Problem med nakenhet finns i alla grupper i samhället och jag tror det finns lika mycket flickor som är missnöjda med sin kropp som inte går på undervisningen i simning som det finns muslimska flickor som inte går på grund av religionen. Jan Björklund med följe lägger ned pengar och energi på hur man ska ta tag i de kulturella problem från islam som försvårar undervisningen för dessa unga flickor och samtidigt belyser de en redan utsatt grupp offentligt negativt. Varför inte ta tag i ett större problem som med stor säkerhet bidrar till en bättre undervisning i idrott och hälsa för alla elever, tillgodose pengabehovet så att man kan bedriva undervisning i mindre grupper än 50 elever?

9. Slutsats

Inom den specifika grupp jag valt att undersöka finner jag ingen variation i synsätt på kunskap och deltagande som på något sätt är noterbar eller sticker ut från samhällets norm. Flickorna deltog efter intresse som varierade av naturliga skäl och allmänt sett så var de positivt inställda till idrott och hälsa. De är förstående till varför man bör lära sig vissa saker inom ämnet och anser att det inte finns några onödiga inslag i undervisningen. Några av flickorna vill inte delta på lektionerna i simkunskap i och med oviljan att visa sig i baddräkt inför pojkar och det skapar ett problem med läraren, detta bör dock med lite smidighet av läraren lösas. När vi ser till de muslimska flickornas möjlighet till att tillgodogöra sig kunskap inom ämnet så ser jag läraren som den avgörande faktorn, om denna är öppen och förstående för skillnader i levnadssätt så ska det inte vara någon skillnad mot de "svenska" klasskamraterna. Min studie

belyser bara ett smalt område och dessa specifika intervjuade flickor och därför skulle ytterligare forskning kunna vidga kunskapen kring området.

10. Referenser

Tryckta källor

Abbasi, Mehrnosh (2007). *”Att leva med två tillhörigheter är vad man gör det till, unga med utomnordisk bakgrund belyser sin livssituation utifrån etnicitet och tillhörighet”* Umeå universitet, Institutionen för Socialt arbete.

Dagas, Symeon & Benn, Tansin (2006). ”Young muslim women’s experiences of Islam and physical education in Greece and Britain: A comparative study”. *Sport, education and society*, 11. 1. 21-38.

Carle, Jan & Svensson, Lennart (2007). *Att genomföra examensarbete*. Göteborgs Universitet. Sociologiska institutionen.

Eriksson, Erik (2009). *”Muslimska tjejer i idrottssverige, en intervju om islam och idrottsutövande”*. Högskolan i Gävle. Institutionen för humaniora och samhällsvetenskap.

Goffman, Erving (2007). *”Jaget och maskerna, en studie i vardagslivets dramatik”*, Smedjebacken, Nordstedts akademiska förlag.

Goffman, Erving (2007) *”Stigma, den avvikandes roll och identitet”*, Stockholm, Nordstedts akademiska förlag.

Hajj, Mandana & Panizza, Ugo (2006). *”Religion and gendergap, are muslims different?”*. Universite ´del piemonte orientale Alessandria, Department of Public Policy and Public Choice – POLIS.

Interpellation 2001/2:462 Sveriges riksdag.

Isaksson, Therese & Lundberg, Ingela (1999). ”Muslimska flickor och svensk skolidrott”. *Lärarytelse & forskning i Umeå*, 2, 35-45.

Johansson, Linda & Jonsson, Matilda (2008). *”Religion + idrott = sant, en kvantitativ studie av idrottslärares uppfattningar kring idrott och religion i skolan”*. Högskolan i Halmstad. Sektionen för lärarytelse LUT.

Leo, Carl (2008). *”Hur förmedlas muslimen?”*. Linköpings universitet, Institutionen för samhälls- och välfärdsstudier – ISV.

Otterbeck, Jonas (2000). *”Islam, muslimer och den svenska skolan”* Lund. Studentlitteratur.

Post, Robert (2006) ”Mellan normer och val” i S. Moller Okin *Mångkulturalism – kvinnor i kläm? S 79-83* Daidalos Ab. Göteborg.

Reutherborg, Lena & Åbinger, Emma (2009). *Mötet mellan religionsfrihet och skolplikt i den svenska skolan*". Malmös högskola. Institutionen för lärarutbildningen.

Stukát, Stefan (2005). "Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap", Lund. Studentlitteratur.

Wennberg, Ewa (2004). "Aktivt idrottsliv för muslimska invandrarflickor – möjligheter och hinder – vad säger de själva". Lunds universitet. Sociologiska institutionen.

Elektroniska källor

<http://www.skolverket.se/content/1/c4/17/61/nyh030204.pdf> Hämtad 2009-12-01

<http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf> Publicerat 2009-09-03 hämtad 2009-12-03,

<http://www3.skolverket.se/ki03/front.aspx?sprak=SV&ar=0910&infotyp=88&skolform=21&id=IDH&extraId> Hämtad 2009-12-03

<http://www3.skolverket.se/ki03/front.aspx?sprak=SV&ar=0910&infotyp=238&skolform=11&id=38728&extraId=2087> Hämtad 2009-12-03

<http://www.dn.se/opinion/debatt/slut-med-befriande-fran-skolans-sexundervisning-1.880500>
Publicerat 2009-05-31 hämtad 2009-12-02

http://www.svt.se/jsp/Crosslink.jsp?d=35180&a=1490911&lid=puf_1500231&lpos=extra_0
Publicerad 2009-03-24, hämtad 2009-12-03

<http://www.svt.se/jsp/Crosslink.jsp?d=58360&a=1500231> Publicerad 2009-03-30, hämtad 2009-12-03

http://www.scb.se/pages/TableAndChart___231104.aspx Publicerad 2009-03-20, hämtad 2009-11-29

11 Bilagor

Frågor till intervjupersoner

Dessa utgångspunkter har jag använt mig av under intervjuerna, frågorna har inte ställts som de står utan i en form som inbjuder till berättande, till exempel: ”Berätta om dina känslor inför ämnet idrott och hälsa.”

Allmänna

- Tycker du att ämnet idrott och hälsa är ett bra ämne?
- Deltar du i undervisningen?
- Har ni för mycket eller för lite idrott och hälsa i skolan?
- Vad betyder ämnet för dig?

Kunskapsobjektet

- Vad tycker du att man ska lära sig inom ämnet? Vad är viktigt för dig och hur tänker du kring detta?
- Vad lär du dig nu på lektionerna?
- Finns det något som du tycker är onödigt i ämnet?
- Lär man sig något på idrotten på samma sätt som man lär sig matte eller engelska? Ska man göra det?

Dessa tre områden är obligatoriska, om personer inte berör dem av sig själva eller jag leder dem dit.

- Är dans till musik lika viktigt som fotboll?
- Måste man kunna simma och göra livräddning?
- Tycker du att friluftsliv bör vara en del av undervisningen?

Ämnet utformning

- Hur ser fördelningen mellan praktiska och teoretiska lektioner ut? Är det en bra fördelning eller skulle du vilja ändra på den?
- Har ni mixad idrott eller killar och tjejer för sig?
- Spelar det någon roll om läraren är kvinnlig eller manlig?

Följdfrågor

- Hur menar du?
- Förklara vad och hur du tänker?
- Är det bra eller dåligt?
- Skulle du vilja att det såg annorlunda ut?